

El novembre de 1981, el Dr. Jaume Traserra Cunillera, Secretari General de l'Arquebisbat de Barcelona, va cedir la primera planta de l'edifici situat al carrer Santa Lluïsa de Marillac núm. 9 perquè s'hi instal·lés la Residència Bertran i Oriola per a avis de la Barceloneta, entitat sense afany de lucre.

Van caldre més de tres anys per enllestir els tràmits administratius i les obres necessàries per poder-la inaugurar, el maig de 1984. En aquell moment, la seva capacitat era de 21 avis, que disposaven de 13 persones dedicades a la seva cura.

Fins aleshores, la Barceloneta no disposava de cap centre dedicat a pal·liar les necessitats de la gent gran del barri.

No va ser un camí fàcil, però tots els contratemps que es van haver d'enfrontar primer per a la seva creació i després durant el desenvolupament de la seva tasca social es van veure sobradament recompensats pels avis a qui anava adreçat el nostre esforç, que esdevingueren sempre l'estímul engrescador per tirar-ho endavant d'una manera plenament satisfactòria.

En el moment de la creació de la Residència Bertran i Oriola, la Generalitat de Catalunya fonamentava el desplegament de la xarxa de residències per a la gent gran en el principi de "mini residències de barri on s'hi havien de trobar els veïns i amics per fer-hi xerrades" segons les pròpies paraules del Molt Honorable President de la Generalitat, Jordi Pujol i Soley.

L'inici de l'envelliment de la població i el corresponent creixement de la necessitat de places residencials unit a la manca generalitzada de places de titularitat pública oferien una gran oportunitat a l'especulació.

Sota aquest paradigma, van proliferar els centres residencials. Molts d'ells no complien les òptimes condicions per allotjar degudament els residents. Estem parlant d'habitatges familiars que es van reconvertir en residències, plantes en edificis que no disposaven d'ascensors, habitacions amb portes que no permetien el pas de cadires de rodes o que no disposaven de prou espai a l'habitació per poder-hi maniobrar, llits normals enlloc d'articulats,...

Hi havia diferents entitats que representaven el sector residencial mercantil (ACRA, Gremi, ...). Aquesta diversitat demostrava la poca cohesió que hi havia darrera d'elles. Però a més, totes elles tenien interessos absolutament contraposats als interessos de les residències sense afany de lucre.

En aquest context, un grup de directius de diverses residències sense afany de lucre vàrem veure la necessitat de crear una entitat diferent que ens unís, ens representés davant de les Administracions Públiques i la societat en general i que organitzés activitats per fomentar i defensar els nostres valors. Així, el 10 d'abril de 1991, fou constituïda la **Federació d'Entitats d'Assistència a la Tercera Edat, "FEATE"**.

Des de la **FEATE** es va estar treballant incansablement per fer front als innombrables incompliments de les obligacions de les diferents administracions públiques, principalment la Generalitat que és la responsable en aquesta matèria. Es va lluitar contra la massificació de les nostres residències quan això posava en risc la qualitat del nostre servei.

Es va vetllar per les condicions dels treballadors que atendien els avis i les àvies que hi residien, fins al punt que es va crear un pacte d'eficàcia limitada amb el Sindicat USO que millorava les condicions laborals de qualsevol altre conveni col·lectiu del sector.

També es va vetllar per la figura del voluntariat. No oblidem que majoritàriament, estava integrat per gent gran. Sovint, la seva col·laboració aportava sentit a la seva vida tant des d'un punt de vista personal com des d'un punt de vista social. I no cal dir que la seva presència a les residències representava una entrada d'aire fresc.

Que les nostres entitats no hagin tingut afany de lucre ens ha permès poder oferir un servei absolutament centrat en els residents amb uns costos molt inferiors sense que els seus treballadors en surtin perjudicats.

Ben aviat, les mini residències van deixar de ser mini per ser macro residències. El mateix Jordi Pujol va apostar aleshores per un nou model que resultaria ser molt més rendible per a l'Administració Pública que l'anterior que havia defensat i que havia esdevingut un gran fracàs. Es tractava d'atendre més gent per un cost inferior optant per la concessió de les residències de titularitat pública a empreses privades amb afany de lucre, el que va esdevenir més terreny adobat a l'especulació.

El 12 de setembre de 2002, es va inaugurar en un edifici de nova construcció al Carrer Carbonell, la nova seu de la Residència Bertran i Oriola. S'hi varen instal·lar els 21 avis que residien a l'anterior seu i 8 dels 13 treballadors, però la seva gestió va ser concedida a una entitat d'iniciativa mercantil, la Residència Geriàtrica Barceloneta / Bertran i Oriola. La nova seu oferia una norantena de places residencials, molt lluny del criteri de la Generalitat quan es va fundar la Residència Bertran i Oriola original.

L'objectiu únic de prestar la millor atenció possible als avis era substituït per obtenir els millors balanços comptables possibles a final d'any. Així és com les condicions laborals del personal que cuida dels avis a les residències esdevingueren absolutament injustes. Les ràtios de residents per cuidadors, metges i infermers es van forçar fins a l'extrem. Es van menystenir tots els protocols que garantien la qualitat assistencial, el que ha donat peu a deficiències alimentàries, sanitàries i assistencials de tota mena.

Si les conseqüències de l'externalització no van ser prou negatives, encara s'haurien d'agreuja més com a conseqüència de la crisi i les posteriors retallades.

I encara havia d'aparèixer un nou actor en escena per acabar de complicar l'escenari: els fons voltors, que per obtenir l'adjudicació dels concursos públics s'hi presentaven amb ofertes temeràries.

En aquest panorama, apareix la pandèmia del COVID-19. No era d'estranyar que en aquestes circumstàncies, moltes de les residències no tinguessin ni els espais, ni els treballadors amb els coneixements ni els recursos per poder-hi fer front. I el que hem vist no ens ha agradat.

Un cop més, l'Administració Pública ha hagut de cobrir les mancances que aquest model econòmic genera, en aquest cas, aportant-hi personal sanitari degudament format i recursos per poder portar a terme un aïllament en condicions. En certa manera, és just que hagi de pagar les conseqüències de la negligència amb què ha actuat al llarg d'aquests més de trenta-cinc anys. Però no oblidem que es tracta d'uns recursos que

haurem d'assumir tots nosaltres mentre que les empreses que les han gestionat s'han dedicat a recollir els seus beneficis mentre ens abocaven a aquesta situació.

En aquest punt, caldrà preguntar-nos si estem disposats a assumir els costos econòmics i humans que hem hagut de pagar, no només durant la pandèmia, com a conseqüència d'aquest enfocament mercantil de l'atenció als avis, o per contra, entenem que un dels principals objectius de la societat ha de ser garantir la màxima dignitat de les persones grans al final de les seves vides i que els que s'hi dediquin no poden tenir cap altre més objectiu que aquest.

Bartomeu Navarro Villalba

Fundador de la FEATE i 1er. President

Fundador i 1er. President de la Residencia Bertran i Oriola